

Reflexió sobre la llengua

Quan parlem de la **reflexió sobre la llengua com a bloc de sabers**, ens referim a la capacitat d'analitzar, comprendre i emprar la llengua de manera conscient i crítica. No es tracta només d'aprendre gramàtica o ortografia, sinó de desenvolupar una **competència lingüística i comunicativa**; per tant, també s'han de tenir en compte els elements propis de la sociolingüística (normes de cortesia i tota mena de rituals que fonamenten el funcionament de comunitats) i de la pragmàtica (coherència i cohesió).

Aquest bloc de sabers inclou la reflexió sobre com **s'estructura la llengua**: la morfologia (les diferents formes que adopten les paraules), la sintaxi (com s'organitzen en frases) i l'ortografia; sobre **el significat de les paraules i les seves relacions**: camps semàntics, polisèmia, sinonímia, vocabulari, etc., i sobre **l'ús de la llengua en contextos comunicatius**: situació, registre, intenció comunicativa, etc.

Per tant, la **reflexió sobre la llengua** no només implica conèixer normes, sinó entendre **com i per què usem la llengua d'una manera determinada** en cada situació. Això afavoreix una millor expressió oral i escrita, una comprensió lectora més profunda i un pensament més crític sobre la comunicació.

BLOC 7: REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Utilització de metallenguatge específic bàsic en la conversa generada amb l'adult en activitats de comprensió i producció de textos, com ara <i>protagonista, personatge, paraula, lletra, frase, punt</i> . Diferències elementals entre llengua oral i llengua escrita a partir de l'observació de l'ús quotidià de diferents registres en diferents situacions i amb interlocutors variats.	Utilització de metallenguatge específic bàsic en activitats guiades de comprensió i producció de textos, orals, escrits o multimodals, com ara <i>idea principal, personatge, protagonista, frase, text, paraula</i> . Reconeixement, però no definició, de la unitat gramatical que vehicula cada terme (com ara nom, verb, adjectiu, determinant). Diferències elementals entre llengua oral i llengua escrita en l'ús quotidià a través de l'anàlisi de contextos comunicatius en què el registre és ben diferenciat.	Utilització de metallenguatge específic bàsic com ara <i>conte, diàleg, guió, frase, connector, nom, verb, adjectiu</i> , etc., de manera progressivament autònoma, en activitats de: • Comprensió de textos orals, escrits o multimodals • Manipulació i experimentació amb el llenguatge • Reconeixement de les unitats gramaticals més bàsiques (com ara nom, verb, adjectiu, determinant, adverb, pronom) Diferències elementals entre llengua oral i llengua escrita en l'ús quotidià fent especial atenció a la prosòdia, el lèxic i l'adequació, i explicitació de conclusions.

BLOC 7: REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA

Discriminació fonètica de sons, síl·labes i accents: • Segmentació fonètica exhaustiva Correspondència entre sons i grafies: • Correspondència entre els sons i les grafies en el marc de tasques d'escriptura • Correspondència entre les grafies i els sons en el marc de tasques de lectura • El nom de les lletres i dels sons que representen Amb l'ajut del docent, adequat a cada etapa del procés.	Ús dels signes de puntuació bàsics en els textos escrits i descoberta acompanyada de les seves característiques: • Els punts seguits i punts i a part com a organitzadors del text • Les comes per marcar una successió d'elements equivalents • Els signes d'interrogació i exclamació per indicar la modalitat i marcar l'entonació Experimentació i comparació amb el significat que poden aportar els signes de puntuació en fragments breus i senzills. Identificació de relacions entre les paraules: • Formals: derivació de paraules d'ús habitual amb prefixos i sufixos. Experimentació del mecanisme de creació de paraules • Semàntiques: sinonímia, antonímia • Sintàctiques: concordança entre article, nom i adjectiu, i entre nom i verb En les lectures que es fan o bé en els textos que es produeixen. Anàlisi i ús de les modalitats oracionals en relació amb la intenció comunicativa: • Diferenciació i dramatització d'oracions de diferent modalitat (enunciativa, interrogativa, exclamativa) • Anàlisi dels contextos d'ús en cada cas	Ús dels signes de puntuació en els textos escrits a partir de l'observació en els propis textos i en les lectures, i de manera progressivament autònoma: • Punts seguits i punts i a part • Comes en successions d'elements equivalents i en incisos • Signes d'exclamació i interrogació • Punts suspensius Explicitació de les diferències que poden aportar els signes de puntuació al significat del text. Formulació de generalitzacions a partir de les observacions fetes. Identificació de relacions entre les paraules en textos que es llegeixen o que es produeixen: • Formals: derivació de paraules d'ús habitual, observació de la variació del significat original a través dels prefixos i sufixos; composició de paraules com a mecanisme de creació lèxica. Homofonia i homografia • Semàntiques: sinonímia i antonímia, restriccions del significat en funció dels contextos • Sintàctiques: concordança entre elements del sintagma nominal i entre subjecte i predicat Anàlisi i ús de les modalitats oracionals en relació amb la intenció comunicativa: • Reconeixement d'oracions de diferent modalitat (enunciativa, interrogativa, exclamativa) • Anàlisi dels contextos d'ús en cada cas • Observació de les marques que permeten identificar-les, tant a la llengua oral com a l'escripta (prosòdia i puntuació) Formulació i comprovació d'hipòtesis sobre: • Normes ortogràfiques, a través d'activitats de manipulació
---	--	---

BLOC 7: REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA

	Formulació i comprovació d'hipòtesis sobre: • Normes ortogràfiques bàsiques, per mitjà d'activitats de manipulació de la llengua i d'observació de regularitats (vegeu el Bloc 4. Expressió escrita) • Aspectes gramaticals bàsics de funcionament de la llengua, per mitjà de la manipulació d'oracions o textos (substitució, canvi d'ordre) Generalització de les observacions fetes i del metallenguatge necessari per explicar-les. Anàlisi i ús de mecanismes de cohesió que assegurin la referència interna en els textos, mitjançant la reflexió guiada sobre els textos propis i d'altri. • Formes verbals • Connectors textuais explicatius i narratius (en primer lloc, al cap d'uns dies) • Substitucions pronominals i represa lèxica (mecanismes per no repetir mots i fer avançar el discurs)	de la llengua i d'observació de regularitats (vegeu el Bloc 4. Expressió escrita) • Aspectes gramaticals bàsics de funcionament de la llengua, per mitjà de la manipulació d'oracions o textos (substitució, inserció, supressió, canvi d'ordre) Generalització de les observacions fetes i del metallenguatge necessari per explicitar-les i fer-ne un registre accessible. Anàlisi i ús de mecanismes de cohesió que assegurin la referència interna en els textos, mitjançant la reflexió compartida sobre les produccions escrites: • Formes verbals (persones i temps) • Connectors textuais explicatius i narratius (en primer lloc, per una banda, al cap d'uns dies, després de) • Represa lèxica: repeticions, determinació de l'article, sinonímia, perífrasis, substitucions pronominals
--	--	--

COMPETÈNCIES amb les quals es relaciona		1r i 2n		3r i 4t		5è i 6è	
		Saber al currículum	Proposta d'exemple	Saber al currículum	Proposta d'exemple	Saber al currículum	Proposta d'exemple
C1 C3 C9	1	Utilització de metallenguatge específic bàsic en el marc de propostes de producció i comprensió de textos orals, escrits o multimodals.	A partir d'una conversa sobre l'ús de majúscules i minúscules, es fa un mural de l'abecedari i s'enganxen a sota de cada lletra diferents formes o tipografies que la representen, retallades de	Utilització de metallenguatge específic bàsic en el marc de propostes de producció i comprensió de textos orals, escrits o multimodals.	Es comparteix un text a la pissarra i se'n destaquen encerts i aspectes millorables. També es fa un modelatge de com es pot revisar: si comença d'una manera interessant, si s'entén bé, si hi falten	Utilització de metallenguatge específic bàsic en el marc de propostes de producció i comprensió de textos orals, escrits o multimodals.	A l'aula ens adonem que hi ha molt poc cinema en català. Decidim fer el doblatge de tràilers per fer una projecció. La creació del guió del doblatge ens fa reflexionar sobre el vocabulari i les maneres de

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Educació
i Formació Professional**

			diaris o revistes que hem aportat entre tots. Després s'observen els murals i es comenten.		punts entre oracions, etc. En aquest procés, el mestre utilitza sempre el metallenguatge adequat: text, conte, poema, oració, punt final, concordança, verb, nom, singular, plural, etc., i el proporciona als alumnes quan cal.		parlar d'una llengua i altra. A l'hora d'establir el contrast, el docent utilitza el metallenguatge: nombre de síl·labes, valor dels adjectius, etc. #CO
C9	2	<i>Diferències elementals entre llengua oral i llengua escrita en l'ús quotidià.</i>	En una conversa sobre «què sabem de...», el mestre anota les intervencions dels infants amb ordinador. Després n'imprimeix una còpia per tal que cadascú identifiqui la seva aportació. Així es constata que l'escrit no canvia per més temps que passi; sempre hi diu el mateix. En canvi, en el discurs oral, és difícil recuperar exactament la mateixa intervenció. #EE	<i>Diferències elementals entre llengua oral i llengua escrita en l'ús quotidià.</i>	Es llegeix entre tots un text curt de divulgació científica. A continuació, es demana que un membre de cada parella expliqui oralment el mateix que diu el text. L'altre alumne anota les diferències de mots, expressions, connectors, llargada de les oracions, etc. que ha observat en relació amb el text escrit. Finalment, es comenten les diferències i se'n treuen conclusions amb el docent.	<i>Diferències elementals entre llengua oral i llengua escrita en l'ús quotidià.</i>	Es proposa a la classe fer un llistat de totes aquelles situacions viscudes en una setmana i que han resolt utilitzant un llenguatge oral o un llenguatge escrit. Quines característiques tenien? Què han resolt? En quins moments l'un i l'altre s'han donat suport? Característiques de l'un i l'altre.
C4 C9	3			<i>Ús dels signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit i en relació amb el significat en les diferents produccions.</i>	Es posa un text a la pissarra en el qual moltes oracions estiguin enllaçades amb la conjunció "i". El mestre el llegeix en veu alta perquè	<i>Ús dels signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit i en relació amb el significat en les diferents produccions.</i>	A partir d'un fragment d'una obra literària, es planteja el repte de modificar-ne la puntuació per aconseguir modificar-ne el sentit. És

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Educació
i Formació Professional**

					els alumnes s'adonin de la reiteració amb l'entonació. A continuació, es proposa canviar la conjunció “i” per punts i també se'n fa la lectura en veu alta. Es comenten les diferències parant atenció a la llegibilitat del text. #CL		una proposta de treball en petits grups que després comporta una reflexió en grup gran. Al final retornem al text original tot mirant d'entendre el perquè de la puntuació real. Quines eren les intencions de l'autor? #CL
C4 C9	4	Discriminació fonètica de sons, síl·labes i accents, i correspondència entre els sons i les grafies en la lectura i en les diferents produccions escrites, tenint en compte les diferents etapes del procés evolutiu.	A partir d'un “abecedari o alfabet” com el de Bruno Munari, es repassen els noms de les lletres i dels sons que representen, posant atenció a les lletres que poden representar més d'un so. Durant uns dies, cada infant dissenya i elabora un abecedari personal il·lustrat, en forma d'acordió, llibret petit, etc.	Identificació de diferents relacions formals, semàntiques i sintàctiques entre les paraules en la lectura i en les diferents produccions escrites.	Es fa una lectura col·lectiva d'un text i s'identifiquen paraules el significat de les quals no es coneix prou bé. Es busquen paraules de la mateixa família i es comprova si els significats canvien molt o poc. Es recull a la pissarra i es constata que una cosa és la informació semàntica de la paraula i, una altra, la classe de paraula. #CL	Identificació de diferents relacions formals, semàntiques i sintàctiques de les paraules en la lectura i en les diferents produccions escrites.	De manera individual, es llegeix la descripció d'un personatge de la novel·la que s'està llegint. Després, es busca de quantes maneres el text es refereix a aquest personatge. Es comparteix en veu alta analitzant les relacions semàntiques i sintàctiques que en fa l'autor.
C9	5			Anàlisi i ús de les modalitats oracionals en relació amb la intenció comunicativa.	Es busquen contextos i situacions en què oracions de diferent modalitat poden dir-se i tenir sentit. S'escriuen en petits diàlegs i es representen per parelles.	Anàlisi i ús de les modalitats oracionals en relació amb la intenció comunicativa.	En el context de la preparació d'una obra de teatre, ens adonem que hi ha alumnes que no expressen i, per tant, no entenen, les intencions dels personatges. Agafem

					#EE #CO		oracions i les dupliquem variant-ne la modalitat. Lectura, escenificació i reflexió de com varia el missatge final. #CO
C4 C9	6			<i>Formulació i comprovació d'hipòtesis (substitució, canvi d'ordre, manipulació) i establiment de generalitzacions sobre aspectes ortogràfics i gramaticals bàsics, amb especial atenció a la concordança entre els elements de l'oració en les diferents produccions.</i>	A partir d'unes oracions donades (o de textos molt curts), demanem que canviïn el nombre del subjecte i observem quins altres canvis necessita l'oració. Fem el mateix canviant el nombre del verb. Després d'analitzar què ha passat, escrivim una norma que reculli el fenomen de la concordança entre subjecte i predicat.	<i>Formulació i comprovació d'hipòtesis (substitució, inserció, supressió, canvi d'ordre, manipulació) i establiment de generalitzacions sobre normes ortogràfiques i gramaticals bàsiques, amb especial atenció a les diverses unitats comunicatives en les diferents produccions.</i>	A partir d'un buidatge de frases o petits textos d'alumnes que continguin errors ortogràfics o gramaticals, es proposa fer-ne una anàlisi amb la justificació corresponent. S'hi poden incloure textos sense incorreccions, també. Cal demanar una correcció en els casos que convingui.

C4 C5 C9	7			<i>Anàlisi i ús de mecanismes de cohesió, amb especial atenció a les formes verbals, als connectors textuais explicatius i a les substitucions pronominals com a mecanisme gramatical elemental de referència interna, a partir de la reflexió compartida sobre les produccions escrites.</i>	En un text escrit breu, es marquen els pronoms i cal trobar quin mot del text substitueixen. Els pronoms personals de 1a i 2a persona moltes vegades no tenen l'antecedent en el text, sinó en la situació comunicativa. El pronom i el mot que substitueixen es poden pintar amb el mateix color. Es conclou que la pronominalització serveix per cohesionar i fer més comprensible el text. #CL	<i>Anàlisi i ús de mecanismes de cohesió, amb especial atenció a les formes verbals, als connectors textuais explicatius i a les substitucions pronominals com a mecanisme gramatical elemental de referència interna (repeticions, sinònims), a partir de la reflexió compartida sobre les produccions escrites.</i>	El mestre selecciona un fragment d'un llibre i en destaca els pronoms febles. A partir de l'observació, comenten la funció que tenen i les formes que poden prendre. S'elabora un quadre de doble entrada: a la vertical, la llista de pronoms febles; a l'horitzontal, dos apartats (davant i darrere del verb). Aquest quadre es pot omplir i comentar al llarg del curs.
----------------	---	--	--	---	---	---	---